

MITUL SOCIALIZĂRII LA ȘCOALĂ - CE MĂSURĂM, DE FAPT, CÂND SPUNEM „SE SOCIALIZEAZĂ”?

Autor: Daniela Alina Cazacu | 11 octombrie 2025

În spațiul social, atât online cât și în mediul fizic, există un argument suprem al formatorilor de opinie care spune că „trebuie să îi lăsăm pe copii să socializeze”. În realitate, se folosește un cuvânt mare pentru o așteptare comodă: să fie împreună și, prin simpla prezență, lucrurile se vor așeza – cumva. Eventual, părinții atribuie acest rol cadrului didactic de supraveghere. Această funcție intră în conflict cu viziunea cadrelor didactice care spun că rolul lor nu este să educe, ci să aplice programa școlară.

Știința nu susține niciuna dintre aceste idei. Socializarea, în sens sociologic, este procesul de internalizare a normelor și rolurilor sociale pe tot parcursul vieții. Pentru un copil mic, acest lucru se traduce în etape foarte diferite de interacțiune: de la joc paralel și co-reglare cu adultul, la joc asociativ și, abia mai târziu, cooperare autentică pe reguli comune. Cu alte cuvinte, „a sta cu copiii” nu e echivalent cu „a învăța să relaționezi”. Confuzia aceasta produce efecte subestimate. Când părintele sau educatorul bifează faptul că „a stat cu grupa”, pierde din vedere întrebările cu adevărat relevante:

- A putut copilul să ceară un obiect folosindu-se de limbaj?
- A știut să refuze fără agresiune?
- A tolerat să își aștepte rândul câteva secunde?
- A reușit să se retragă când a simțit că interacțiunea a fost prea dificilă și să revină după o scurtă pauză?

Acestea sunt achizițiile socio-emoționale care, puse una peste alta, construiesc, în timp, capacitatea de relaționare. Ele nu apar spontan, ci în contexte mici, clare, în care un adult mediază cu un limbaj-punte: „spune-i ce îți dorești”, „cum puteți respecta rândul?”, „hai să reparăm ce s-a stricat”.

Există și o presiune culturală ce rezultă rapid: dacă un copil este timid sau hipersensibil, se recomandă colectivitatea și așteptarea până ce acesta „se căleşte”. De cele mai multe ori, se obține contrariul: fixăm tipare de evitare, retragere sau agresivitate mascată. Expunerea funcționează doar când este dozată, previzibilă și combinată cu sprijin explicit pentru reglajul emoțional. Nu se poate sări peste neurobiologie: un sistem nervos suprasolicitat nu învață cooperarea, ci apărarea. Această abordare explică parțial și explozia bullyingului de la grădiniță, până la nivel liceal.

Școala are aici un rol critic, iar așteptarea „să socializeze la școală” trebuie reformulată. Școala nu este club de *networking*. Acest rezultat frumos demarează abia la facultate. Școala este spațiul în care adulții structurează interacțiunile: grupuri mici, roluri clare, timp limitat, reguli vizibile pe perete, pauze scurte de calm între activități, colțuri de liniște pentru copiii care se satură repede de zgomot și aglomerație. Mai important, școala devine locul în care conflictele sunt mediate și reparate, nu ignorate în numele „călirii”. „Conflictele îi învață” doar dacă sunt transformate în învățare: povestite, înțelese, reparate cu gesturi concrete.

Când se schimbă lentila de la „socializare” la „relaționare învățată”, se schimbă și indicatorii de progres. Nu mai interesează popularitatea generală, ci apariția unui prieten funcțional, capacitatea de a cere și de a oferi, toleranța la frustrare, revenirea după un eșec mic, abilitatea de a ieși din joc fără a distruge jocul celorlalți. Aceste repere sunt observabile, măsurabile și pot fi consemnate într-un jurnal scurt, pe câteva axe: inițiativă, negociere, reglaj, reparație. Când apar, e clar că funcționează nu „socializarea”, ci munca atentă a adulților care construiesc contextul.

România are o problemă generalizată cu termenii mari folosiți ca să acopere practici slabe. „Socializarea” copiilor este un astfel de paravan lingvistic. Aceasta dă impresia de modernitate și relaxează responsabilitatea. Dar realitatea, atunci când o privești cu mintea unui cercetător, e simplă: dezvoltarea socio-emoțională este antrenament intenționat, iterativ, adaptat copilului. Fără adulți care să ghideze, să medieze și să asigure siguranța emoțională, punem doar copii alături de copii și sperăm că statisticile vor compensa. Adevărul este că ele nu vor compensa.

Cum a apărut mitul socializării la preșcolari și școlari?

Există, desigur, o rezistență persistentă – la părinți, profesori și chiar în mediul academic – în apărarea acestei himere numite „socializarea copiilor”. Nu e doar inerție culturală; este, în bună măsură, efectul analfabetismului funcțional prezent pe verticala sistemului, care transformă cuvintele mari în paravane practice. Mai grav, „socializarea

copiilor” a intrat ca sintagmă predată în instituțiile de formare a cadrelor didactice și, repetată ritualic, a fost normalizată statistic: o greșeală care, prin număr, ajunge să treacă drept adevăr. Când adaugi la acest tablou și ponderea semnificativă de „specialiști” impostori – validați de diplome, nu de rigoare – legătura dintre dezastrul din educație și starea societății de azi devine evidentă. Tocmai de aceea, revenirea la sensul precis al termenilor și la designul relațional intenționat nu este un capriciu teoretic; este o condiție minimă de igienă intelectuală și o reformă morală a practicii educaționale.

În esență, mitul românesc al „preșcolarilor și școlarilor care au nevoie de socializare” a apărut dintr-o neînțelegere a literaturii: s-a luat efectul interacțiunii bine proiectate (competențe sociale mature) și a fost confundat cu mijlocul, deși dovezile cer cadru, ghidaj și joc intenționat, nu doar aglomerație și absența adultului sau cât mai puțini adulți prezenți.

În România sunt mulți autori de cărți și publicații din domeniul educației care vorbesc despre socializarea copiilor. Însă nimeni nu a redactat recenzii reale, critice ale acestor publicații și autori. Au fost lăsați să creeze un trend periculos pentru că influențează modul în care societatea se raportează per ansamblu la obiectivele educației formale. Parțial, acest lucru s-a întâmplat și din cauza site-urilor cu scop educativ, create și administrate de oameni care nu au căpătat rigoarea științifică a anumitor specializări din cadrul instituțiilor de învățământ superioare.

Ofer câteva exemple:

1. Reviste și portaluri pentru cadre didactice (au popularizat sintagma)

- „Grădinița ca factor de socializare” – articol programatic pe *Edict*. Articolul este corect realizat, dar titlul reușește să saboteze conținutul.
- „Implicațiile grădiniței asupra socializării copiilor” – *Edict* (accent pe trecerea la „raporturi sociale” la grădiniță).
- „Contribuția jocului didactic la socializarea preșcolarului” – *Edict* (socializarea ca scop explicit).
- „Specificul socializării copilului” – *RevistaProfesorului.ro* (socializarea în mediul școlar).
- „Socializarea la vârstele școlare” – *RevistaProfesorului.ro* (generalizează conceptul la ciclul primar/gimnazial).

2. Academia Română și manuale de pedagogie (au legitimat limbajul)

- Ioan Jude, *Educație și socializare* (Editura Academiei Române, 2008) – titlu central în literatura autohtonă.
- *Introducere în pedagogie* (DPPD TUIASI) – note de curs care tratează școala ca mediu de „relații sociale” tot mai complexe (cadru clasic al

socializării școlare).

- ISE: *Cultura elevilor și învățarea* (2014) – discută „agenții de socializare” și efectele lor în școală.

3. Media parentală/comercială (au cimentat așteptarea publică)

- *Înainte de grădiniță (Lumea lui Momo)* – folosește direct criteriul „dornic de socializare” pentru înscriere.
- „*Socializare și interacțiune: cum contribuie grădinița...*” (iexplore.ro) – socializarea prezentată ca beneficiu-cheie.

4. ONG-uri/centre educaționale (au instituționalizat „grupurile de socializare”)

- „Grup de socializare – Centrul Vladimir Ghika” – socializarea ca „esențială” și ca proxy pentru „viața de grădiniță”.
- (În contexte clinice) „Grupurile de socializare” pentru copii TSA – justificare frecventă a termenului în practici curente.

5. Notă despre curriculumul oficial

Curriculumul pentru educație timpurie (2018/2019) pune accent pe dezvoltarea socio-emoțională și competențe, nu pe „socializare” ca scop singular. Confuzia vine mai ales din interpretări în literatura pedagogică și în comunicarea către părinți.

Ce este de fapt socializarea și cui se aplică?

În sociologie, socializarea este procesul continuu (de-a lungul întregii vieți) prin care o persoană internalizează norme, valori, roluri sociale. Include familia, școala, cultura, media.

Socializarea, în sens tare, presupune adulți care proiectează învățarea socială: grupuri mici, roluri clare, reguli vizibile, timpi delimitați, mediere explicită, spații de retragere legitime și ritualuri de reparație. Informațiile oferite în domeniul neuroștiinței sunt limpezi: un sistem nervos suprasolicitat nu învață cooperare, învață apărare. Expunerea masivă, zgomotoasă, nestructurată nu „călește”; fixează evitări, agresivități mascate și scenarii de rușine. În schimb, micro-interacțiunile ghidate cresc toleranța la frustrare, dau vocabular emoțiilor, învață așteptarea, construiesc prietenii funcționale și, poate cel mai important, oferă copilului dreptul de a încheia contactul când e prea îndelungat sau dificil și de a reveni după o pauză scurtă. Aceasta este maturizarea relațională.

Vorbim, deci, despre trecerea de la expunere la design relațional. Școala nu este club de *networking*, ci un atelier de interacțiuni intenționate. În loc să ne lăudăm că „stau cu

grupa”, ar trebui să putem răspunde la întrebări verificabile:

- A cerut un obiect folosindu-se de limbaj și a putut refuza fără a lovi?
- A tolerat câteva zeci de secunde de așteptare?
- A avut un moment de cooperare pe roluri?
- A existat un conflict mediat și o reparație concretă?

Apariția acestor repere, în timp, este adevărată „socializare”. Restul e aglomerație cu speranță. Iar limbajul contează: când spui „are nevoie să socializeze”, invoci o cantitate; când spui „are nevoie să exerseze interacțiuni scurte, ghidate, în grupuri mici”, invoci o calitate și îți asumi munca de a o construi.

Cadrul practic nu e complicat, doar cere consecvență: sarcini pe roluri („tu aduci piesele, tu verifici”), reguli pe perete în imagini, pauze de calm între activități, colț senzorial pentru copiii sensibili la zgomot și lumină, mediere cu limbaj-punte („spune-i ce îți dorești”, „cum puteți face pe rând?”) și, mai ales, alfabetizarea reparației („îmi pare rău că te-am rănit, cum pot repara situația?”). Evaluarea la final de săptămână ar trebui să noteze explicit progresul socio-emoțional, nu doar produsul academic. Iar retragerea temporară din interacțiune, atunci când e prea îndelungată sau obositoare, trebuie validată ca strategie bună, nu stigmatizată ca „asocialitate”.

Nu este obligatoriu ca toți actorii implicați în educație să lucreze în domeniul învățământului. Cine are copiii înscriși la învățământul din România (stat și privat), se lovește invariabil de o serie de provocări legate de interacțiunea dintre elevi. În manualele de sociologie (OpenStax - *Introduction to Sociology 3e*, cap. 5 „Socialization”, secțiunea 5.3 „Agents of Socialization”) școala e numită „agent de socializare”, adică un loc unde copiii învață norme și roluri, nu neapărat că simpla prezență unii lângă alții îi „face” pe copii sociali.

Psihologia dezvoltării mai veche, ca la Parten (1932), vorbește despre feluri de joc care se schimbă cu vârsta — de la joc solitar și paralel la asociativ și cooperativ — aspect care indică faptul că se schimbă calitatea interacțiunilor, nu doar cantitatea de timp petrecut în colectiv. Pellegrini și Smith (*Physical Activity Play: The Nature and Function of a Neglected Aspect of Play, Child Development*, 69(3), 577-598) arată că există și joc fizic cu roluri diferite pe etape (de la mișcări repetitive la „rough-and-tumble”), util pentru reglaj și învățare socială.

Mai aproape de noi, pediatrii americani (AAP - Ginsburg 2007 - „The Importance of Play in Promoting Healthy Child Development and Maintaining Strong Parent-Child Bonds”, *Pediatrics*, 119(1), 182-191 și apoi Yogman - „The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children”, *Pediatrics*, 142(3), e20182058) tot insistă că jocul nu e moft, ci susține atenția, emoțiile și chiar felul în care creierul se organizează, iar cercetările despre „guided play” (Weisberg, Hirsh-Pasek, Golinkoff) și

„continuumul învățării prin joc” (Zosh, LEGO/UNICEF) susțin că dă cele mai bune rezultate când adultul pregătește cadrul, pune întrebări pertinente și lasă copilul să conducă jocul fără să îi ia frâiele.

În *The Sociology of Childhood* (5th ed., SAGE), Corsaro explică de ce simpla „socializare” ca expunere nu funcționează: copiii nu absorb pasiv, ci interpretează și reproduc ce văd în jur în „culturile lor de egali”, așa că dacă noi, adulții, nu desenăm bine cadrul (rutine, roluri, reguli vizibile, momente de reparație), grupul ajunge să copieze ierarhiile și bravada lumii mari, nu neapărat prietenia și cooperarea. Pe scurt, eu n-am găsit un studiu care să spună „statul cu grupa = socializare”, ci mai degrabă o linie coerentă care arată că relațiile bune se învață în joc cu sens și cu ghidaj, nu prin aglomerație.

În încheierea acestei secțiuni cu informații academice, nu pot să nu menționez cartea *Ține-ți copiii aproape* de Gordon Neufeld și Gabor Maté. Ea completează viziunea asupra dezastrului din învățământul românesc. Socializarea din școală pregătește terenul expunerii de dragul independenței, al libertății și încrederii demonstrate în copil la influențele anturajelor. De aici mai departe cred că e simplu de vizualizat rezultatele.

De la deficit comercial la deficit educațional

Fac o paralelă între domenii diferite din funcționarea unei țări. Știm că avem deficit comercial, cauzat de importuri masive. Exportăm puțin, importăm masiv. La fel e și în educație. Importăm tot ce pare modern în privința educației din afară, crezând că se obține performanța dacă se parcurg cărți de autori străini, însă lipsește total filtrul critic. Există deja un obicei generalizat pentru toate domeniile. Se cumpără tot ce e marcă intens promovată, chiar dacă prețul achizițiilor nu se reflectă mereu și în calitate.

În învățământul românesc s-a preluat „rezultatul” — copilul care relaționează bine, adică un adult în miniatură — și s-a numit drept scop „socializarea la grădiniță/gimnaziu”, fără să se rețină cum se ajunge acolo. În manualele internaționale de sociologie, școala apare, corect, ca „agent de socializare”, adică locul unde se învață norme și roluri, nu simpla co-prezență între egali; confuzia apare când această teză teoretică e tradusă în practică drept „să stea cu grupa și se rezolvă”.

În fond, nu discutăm despre terminologie, ci despre responsabilitate. „Socializarea” ca slogan ascunde munca. Relaționarea învățată o cere la vedere, pas cu pas. Și exact aici e locul adultului: să protejeze sistemul nervos al copilului, să dea nume emoțiilor, să creeze micro-cadrul în care regulile sunt clare și demne, iar retragerea e permisă. Calitatea depășește mereu cantitatea. Dacă o luăm în serios, vom vedea cum se schimbă nu numai clasa, ci și felul în care, peste ani, acești copii devin adulți care nu imită

jungla, ci știu să fie împreună fără să se strivească.

Până când trece și acest trend al „socializării” la copii, multe mame vor mai căpăta o specializare tăcută: învățătoare la domiciliu. Parțial, asta explică cererea din ce în ce mai mare pentru *home-schooling*. Până când „socializarea” va coborî din slogan și va intra în practica bună – interacțiuni intenționate, mediere, spații de calm, evaluare socio-emoțională reală – vom observa reacții în lanț, precum creștere a vulnerabilității mamelor, scăderea natalității, creșterea nivelului de discriminare a mamelor în câmpul muncii.

Acest articol este realizat de autoarea blogului Yes, Milady.

Imagine: Unsplash